

De boom die een wereld was

tekst: Yorick Goldewijk
illustraties: Jeska Verstegen

Ploegsma 2024 - € 18,99 - ISBN 9789021685373

Groep
3-6 (NL)
Leerjaar
1-4 (B)

Thema's
• natuur en dieren
• gevoelens
• zelfbeeld

De boom is oud en stil. Aan een tak hangt een luiaard de hele dag roerloos voor zich uit te staren. Tussen de wortels slaapt een beer. Een mier marcheert dag in, dag uit dezelfde weg langs de stam. Maar wat gebeurt er als de nacht valt en niemand de luiaard meer in de gaten houdt? Waarom is de kruisspin zo mager? En Betsie, de bladluis, zo moddervet? Waarom kijken die twee snoeken in het meertje bij de boom zo chagrijnig? En die bonte boomeekhoorn – heeft die nou een horloge om?

1 Vooraf

In dit boek staat de boom symbool voor onze wereld. De boom kan gezien worden als de aarde en alle dieren die in de boom leven zijn de mensen. De dieren hebben problemen, gedachten en eigenschappen die je bij jezelf kunt herkennen: van jaloezie tot anders willen zijn. Achter elk verhaal schuilt een boodschap. Kunnen jullie de boodschappen uit de poëtische teksten halen?

2 Introductie boek

Bekijk samen de cover en stel bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Wat is de titel van het boek? Wat zou de titel kunnen betekenen?
- Wie is de auteur? Heb je vaker een boek van hem gelezen?
- Er staat 'Met illustraties van Jeska Verstegen'. Wat betekent dat?
- Wat zie je op de cover?
- Waar verwacht je dat het boek over gaat?
- Over wie gaat dit verhaal, denk je? Waar baseer je dat op?
- Waar speelt het verhaal zich af, denk je?
- Verwacht je spanning, humor of bijvoorbeeld een waargebeurd verhaal? Waarom?

Lees de eerste alinea op de achterkant voor. Is dat wat de leerlingen verwacht hadden, of juist helemaal niet? Willen ze hun voorspellingen nog bijstellen?

Bekijk de inhoudsopgave. Welke dieren kennen de leerlingen al en welke nog niet? Wat zouden ze over deze dieren, of een dier in het bijzonder, willen leren? Wat denken ze dat de rol van de dieren is in *De boom die een wereld was*? Schrijf de antwoorden eventueel op een groot vel op, om er later nog eens op terug te komen.

3 Voorlezen

De vragen die gesteld worden zijn geïnspireerd op de aanpak 'boekgesprekken' van Aidan Chambers. Alle antwoorden zijn goed: alles mag en kan verteld worden. Wees nieuwsgierig naar wat de leerlingen te vertellen hebben en vraag door.

Doel van de vragen:

- De leerlingen vertellen wat hun eerste indruk van de dieren is.
- De leerlingen leggen uit welke les de dieren hun mee willen geven.
- De leerlingen verwoorden of een illustratie de tekst ondersteunt.

Lees steeds een hoofdstuk voor (of laat het een van de leerlingen doen). Na ieder hoofdstuk kun je vragen stellen als:

- Wat is je indruk van het dier? Wat voor persoonlijkheid heeft het?
- Welke les trek je uit dit hoofdstuk? Wat kun je van het dier leren?
- Wie is het dier? Wie wil het dier zijn? Wie moet het dier volgens anderen zijn?
- Welke zin vond je mooi en heb je onthouden?
- Op welke manier past de illustratie bij wat

je gelezen hebt? Wat vind je van de illustratie? Hoe had het anders gekund?

Lees het hoofdstuk 'De snoek'.

- De snoek zegt dat het zijn meer is. Ben je het daarmee eens?
- Welk advies zou je de snoek geven?
- Wat denk je dat de andere snoek van de snoek vindt? Doe een voorspelling, in het volgende hoofdstuk kom je erachter. Had je dit verwacht?

Lees het hoofdstuk 'De kruisspin'.

- De kruisspin heeft een probleem. Zijn web is perfect. Weet jij waarom dit een probleem is voor de kruisspin? Leg uit.
- Wat zou er gebeuren als de kruisspin zichzelf niet zo goed zou verstoppen?
- Is de kruisspin hetzelfde als alle andere kruisspinnen? Welke aanwijzing vind je in de tekst?
- Denk je dat de kruisspin morgen wel een vlieg opeet?
- Welke woorden komen bij je op als je aan de kruisspin denkt?
- Wat heb je opgestoken van deze tekst?

Lees het hoofdstuk 'De gewone pad en het vogelbekdier'.

- Waarom wil de pad 'buitengewone pad' genoemd worden? Wat maakt deze pad buitengewoon? Vind jij de pad bijzonder? Is iedereen niet een beetje bijzonder?
- Het vogelbekdier is trots op zijn snavel, kop en staart. Waar ben jij trots op? Vraag de leerlingen eventueel ook om iets moois van elkaar te benoemen. Wat maakt jouw klasgenoot speciaal?
- Is het belangrijk om beter te zijn dan de rest? Hoe denken het vogelbekdier en de pad daarover in het begin en aan het eind van het hoofdstuk? Zijn ze van gedachten veranderd?

Lees het hoofdstuk 'De steenuil'.

- Beantwoord samen de vragen die de steenuil stelt:
 - Hoe kun je iemand vertrouwen als je niet weet wat hij is?
 - Wat ben je nou eigenlijk?
 - Ben je wat je bent? Of wat je denkt dat je bent? Of wat anderen denken dat je bent?
- Ben je het eens met de uitspraak: 'Wie ik ben, dat bepaal ik zelf'?

4A Verwerking: Wat zie ik daar?

Doelen:

- De leerlingen ontdekken hoe je een personage beschrijft.
- De leerlingen schrijven zelf een kort verhaal over een dier.

Sluit aan bij kerndoel 5: *De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.*

Sluit aan bij kerndoel 55: *De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.*

Benodigdheden:

- boek *De boom die een wereld was*
- schrijfschrift

1. Denk terug aan de dieren uit het boek. Bespreek de verschillende dieren uit het verhaal. Welke dieren hebben indruk op de leerlingen gemaakt? Hoe komt dat? Welk dier vonden de leerlingen grappig, zelig, leuk, dom of gek? Hoe komt het dat ze zich dit dier of dit moment uit het boek zo goed herinneren?

Lees samen het hoofdstuk 'De maanvlinderrups' nog een keer. Stel vragen als: Hoe ziet de maanvlinderrups eruit? Hoe zien haar vrienden eruit? Hoe is haar gedrag? Welke woorden passen bij haar? Hoe weet je dat? Stel dat de maanvlinderrups een rups was die de beste en mooiste van hen allemaal wil zijn. Hoe zou de rups zich dan gedragen denk je? En als de rups zo actief als de luiaard, zo gemeen als de snoek of zo slim als de steenuil was, wat zouden ze dan over de rups schrijven?

2. Vertel de leerlingen dat zij straks een eigen verhaal gaan maken. Een verhaal over een dier dat ook in de boom leeft. In dit verhaal letten ze goed op hoe ze het dier beschrijven. Bespreek met de leerlingen waar ze op kunnen letten als ze een dier beschrijven. Hoe zorgen ze ervoor dat anderen zich er een beeld bij kunnen vormen? Maak samen een lijstje. Denk aan:

- Hoe heet het dier?
- Waar woont het dier?
- Wat zijn de hobby's van het dier?
- Waar is het dier goed en niet zo goed in?

- Hoe ziet het dier eruit?
- Welke problemen heeft het dier?
- Welke dromen heeft het dier?

Lees vervolgens nog eens het hoofdstuk over de maanvlinderrups voor of laat de leerlingen dit doen. Maak groepjes van vier en laat de leerlingen onderzoeken welke onderdelen, uit jullie lijstje, in het verhaal zitten.

3. De leerlingen schrijven een kort verhaal over een dier in de boom. Geef aanwijzingen over de lengte van het verhaal en het gebruik van hoofdletters en punten. Verwijs

terug naar het lijstje dat jullie hebben gemaakt als hulpmiddel. Als ze klaar zijn, wisselen ze hun verhaal uit met hun buurman of buurvrouw. Wat vinden zij van het verhaal? Hoe zouden ze het dier beschrijven? Hebben ze tips voor elkaar?

Hang de verhalen op in de klas en laat de leerlingen er een tekening bij maken.

4B Verwerking: Kijk naar boven

Doelen:

- De leerlingen oefenen met de schildertechniek pointillisme.
- De leerlingen ontwikkelen kritische denkvaardigheden.

Sluit aan bij kerndoel 2: *De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uitdrukken bij het geven en vragen van informatie.*

Sluit aan bij kerndoel 54: *De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.*

Benodigdheden:

- donkerblauw A4-papier
- witte, blauwe, paarse en oranje verf
- stokjes, wattenstaafjes of heel dunne kwastjes om puntjes te zetten

1. Lees het hoofdstuk 'De heeralvis' nog een keer. Wat denken de leerlingen dat een heeralvis is? Wat zou de vis eten? Zijn er meerdere heeralvissen of slechts een? Hebben de leerlingen weleens iets in de

nachthemel gezien? Een mooie vorm, ster, maan of andere planeet? Laat ze hier gerust even over vertellen.

2. Bekijk samen de illustratie van de heeralvis. Stel de volgende vragen: Welke kleuren zijn er gebruikt? Hoe heeft Jeska Verstegen deze afbeelding gemaakt, denk je? De techniek van Jeska lijkt op het pointillisme: bij deze techniek gebruik je alleen gekleurde stippen. Waar zie je kleine en waar zie je grote stippen? Hoe heeft Jeska het magische effect gecreëerd, denk je?

De leerlingen gaan nu zelf een heeraldier maken. Ze gebruiken dezelfde techniek als Jeska heeft toegepast: kleine stipjes. Laat ter inspiratie nog een paar andere afbeeldingen zien die met deze techniek zijn gemaakt.

Eventueel kunnen de leerlingen eerst met potlood de contouren van hun heeraldier schetsen voordat ze met verf aan de slag gaan. Laat de leerlingen een tekstje bij hun tekening schrijven. Ze schrijven op hoe

het heelaldier heet, wanneer je het dier kunt zien en ze schrijven drie vragen op die ze aan het dier zouden willen stellen.

3. Hang de tekeningen aan het plafond van het klaslokaal op. Het is tijd om sterren te kijken. De leerlingen liggen op hun rug en kijken naar boven. Wat zien ze? Laat enkele leerlingen benoemen wat ze zien. Vraag een aantal leerlingen om te vertellen wat ze gemaakt hebben. Ze stellen de drie vragen

die ze opgeschreven hebben aan de klas. Laat de leerlingen speculeren over de antwoorden: Wat zou het heelaldier antwoorden? Welke vragen hebben ze zelf aan het dier? Motiveer de leerlingen om ook vragen aan elkaar te stellen. Fantaseer samen, hoe zou het zijn voor de heelaldieren?

5 Verder lezen

Wil je meer verhalen lezen vanuit het perspectief van dieren, lees dan ook *Vandaag houd ik mijn spreekbeurt over de Anaconda* van Bibi Dumon Tak, waarin dieren een spreekbeurt over elkaar geven. Of lees, in groep 6, *Dát bedoel ik, zei de zalm* van Joke van Leeuwen. Hierin komen onder andere een vlieg en een paardenbloem aan het woord.

Joukje Akveld schreef het boek *De geschiedenis van de mens door de ogen van dieren*, waarin de dieren vertellen over hun ervaringen met de mensen.

Colofon

© Stichting Lezen

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school (Stichting Lezen/KB, de nationale bibliotheek).

Auteur

Patsboem! educatief

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl